

De Stemming van 31 maart 2019

Nu ook in veel gemeenten de uitslagen per stembureau zijn binnengekomen, wordt het beeld van de opbouw van de verkiezingsuitslag van 20 maart jl. steeds duidelijker. De 8% hogere opkomst lijkt voor een derde te danken te zijn aan FVD-kiezers en voor twee derde aan de groep die normaliter al goed opkomt bij deze verkiezingen: ouderen en hoog opgeleiden. Zij kwamen nog beter op.

Bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen zal ongeveer een derde meer kiezers opkomen. Die groep zal beduidend meer bestaan uit kiezers onder de 50 en zullen gemiddeld lager opgeleid zijn dan de kiezers, die 20 maart zijn opgekomen. Ten opzichte van de uitslag van vorige week zal dat negatieve effecten hebben op CDA, SGP en in mindere mate VVD, PvdA, D66 en 50PLUS.

Die beduidend hogere opkomst zal positieve effecten hebben op FVD, PVV en in mindere mate de SP en Partij voor de Dieren. Die effecten zijn meegenomen bij onze zetelpeiling van deze en vorige week.

Wat de Tweede Kamerverkiezingen in het verleden wel hebben laten zien, is dat de strijd om wie men het liefst wil als premier een behoorlijke invloed kan hebben op de uitslag. 2012 was daar een goed voorbeeld van bij de tweestrijd tussen Rutte en Samsom.

Wanneer die verkiezingen zijn en welke tweestrijd dat gaat worden, kan nu nog niet voorspeld worden, maar het is wel interessant om nu al te zien hoe de kiezers over mogelijke premierkandidaten denken.

Daarnaast is het interessant om te zien hoe het overzicht van de electorale concurrentie nu is, nadat FVD de grootste is geworden.

Peiling Zetelverdeling

zetels	TK2017	24-3-2019	31-3-2019	Versch. t.o.v. vorige week	Versch. t.o.v. TK2017
FVD	2	26	27	1	25
VVD	33	23	23		-10
GroenLinks	14	18	18		4
CDA	19	14	14		-5
PvdA	9	13	13		4
D66	19	12	11	-1	-8
PVV	20	10	9	-1	-11
SP	14	9	9		-5
Partij voor de Dieren	5	7	8	1	3
ChristenUnie	5	7	7		2
DENK	3	4	4		1
50PLUS	4	4	4		0
SGP	3	2	2		-1
Overige partijen		1	1		1
Totaal	150	150	150		
Coalitie	76	56	55	-1	-21

Maar eerst een aantal vragen over de mogelijke samenwerking tussen FVD en de andere partijen in de provincies.

Behoudens de kiezers van GroenLinks en PvdA (en in mindere mate D66), is er een meerderheid van de kiezers van andere partijen die vindt dat FVD in het bestuur van de Provincies waar ze de grootste zijn geworden, dienen te komen.

Vindt u dat in de provincies waar FVD de grootste is geworden in ieder geval 1 of meer personen in het provinciebestuur moeten worden opgenomen (Gedeputeerde Staten)?

	Allen	Stemt nu									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FVD	PVV	50Plus
Ja	64%	60%	72%	47%	22%	30%	62%	56%	96%	94%	73%
Nee	24%	23%	19%	35%	63%	53%	29%	36%	2%	2%	26%
Weet niet/geen antwoord	12%	17%	9%	18%	15%	17%	9%	8%	2%	4%	2%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kiezers van FVD willen wel dat als de partij in het bestuur komt ze op meerdere punten haar zin krijgt. En als dat niet het geval is dan moeten ze de onderhandelingen stoppen.

Welke strategie moet FVD volgen bij de onderhandelingen over het vormen van het bestuur van de Provinciale Staten?

	Allen	Stemt nu									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FVD	PVV	50Plus
Op alle onderdelen compromissen sluiten, als men maar in het bestuur komt	17%	28%	30%	27%	22%	18%	14%	12%	12%	6%	11%
Op in ieder geval een punt haar zin te krijgen, en als dat niet gebeurt de onderhandelingen te stoppen	19%	24%	10%	22%	12%	9%	12%	14%	26%	18%	25%
Op in ieder geval meerdere punten haar zin te krijgen, en als dat niet gebeurt de onderhandelingen te stoppen	29%	15%	17%	15%	9%	16%	21%	21%	56%	61%	20%
Als doel te hebben dat men niet in het bestuur komt	9%	6%	11%	15%	28%	16%	10%	11%	0%	1%	9%
Weet niet/geen antwoord	26%	27%	31%	21%	29%	41%	42%	42%	5%	14%	36%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kiezers van GroenLinks vinden in meerderheid dat men FVD bij de vorming van het Provinciaal Bestuur moet uitsluiten. Bij D66 is dat 48%. Kiezers van FVD vinden voor maar een derde dat men GroenLinks en D66 hierbij moet uitsluiten.

Partijen die elkaar zouden moeten uitsluiten bij vorming Provinciaal Bestuur

	Allen	Stemt nu									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FVD	PVV	50Plus
GL moet FVD uitsluiten	28%	20%	25%	34%	56%	56%	26%	41%	17%	18%	13%
D66 moet FVD uitsluiten	29%	19%	24%	48%	50%	52%	40%	35%	20%	22%	19%
FVD moet GL uitsluiten	28%	19%	31%	16%	33%	34%	20%	34%	35%	41%	26%
FVD moet D66 uitsluiten	27%	12%	27%	22%	32%	30%	18%	31%	33%	50%	33%

- zie volgende pagina

Na de forse stijging van FVD de afgelopen paar maanden is het interessant om te zien hoe de electorale potentie van de verschillende partijen is en met name hoe de relatie is tussen die potentie en het huidige stemgedrag.

De tabel laat een aantal interessante conglomeraties zien. Ongeveer de helft van de kiezers van VVD en CDA geven de andere partij een kans op een stem.

D66 heeft zowel met PvdA als met GroenLinks hoge onderlinge scores. Wel is het zo dat die percentages voor D66 in de richting van de andere partijen hoger zijn dan andersom. Ook heeft D66 hoge scores met de VVD. Maar ook met die partij zijn de onderlinge scores in het nadeel van D66. Dit betekent dat D66 zowel nog duidelijk lager kan, als fors hoger. Maar dat is normaal voor D66, die in 2006 nog slechts 3 zetels haalde en in 2017 19.

Tussen de partijen in het blok tussen PvdA, GroenLinks, SP en Partij voor de Dieren zien we hoge onderlinge scores.

In het laatste blok zien we dat 80% van de PVV kiezers FVD een kans op een stem. Andersom is die score veel lager (46%). Bij CDA en VVD zien we dat 31% van de kiezers FVD een kans geeft.

Dit laat een interessante situatie zien. In het verleden bij Tweede Kamerverkiezingen zagen we vooral een tweestrijd t.a.v. de vraag wie de grootste zou gaan worden (en de grootste kans had om dan premier te worden). Tussen een vertegenwoordiger van "rechts" (Van Agt, Lubbers, Balkenende, Rutte) en een vertegenwoordiger van "Links" (Den Uyl, Kok, Bos, Samsom). Maar dat lijkt bij de volgende Tweede Kamerverkiezing niet op te gaan. We stevenen af op een situatie, waar er drie potentiële kandidaten zullen zijn bij de strijd om de grootste te worden. Ieder van de drie groepen zal daar één partij bij hebben. En dat hangt ook weer af van wie de lijsttrekker zal zijn. Bij de eerste groep gaat het dan tussen VVD (Rutte of Dijkhoff?) en CDA (Buma, De Jonge of Hoekstra?), bij de tweede groep tussen GroenLinks (Klaver) en PvdA (Asscher) en bij de derde groep is de kans groot dat het FVD (Baudet) zal zijn.

Als dat inderdaad zo gaat gebeuren dan is het de vraag of door de tweestrijd dan binnen de groep tussen VVD en CDA, en de tweestrijd binnen de groep dan tussen GroenLinks en PvdA, één van die vier partijen groot genoeg zal worden om FVD te overtreffen, die nog de mogelijkheid heeft om kiezers van de PVV aan te trekken.

Maar het antwoord op die vraag zal zeer afhangen van wanneer er verkiezingen zijn, wie de lijsttrekkers/premierkandidaten worden, en op welke wijze VVD en CDA omgaan met de electorale dreiging aan hun rechterflank.

Geef die partij een kans(je) bij volgende Tweede Kamerverkiezingen.

verticaal geperceenteerd	Allen	Stemt nu									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FVD	PVV	50Plus
VVD	29%		56%	43%	16%	19%	16%	9%	28%	18%	23%
CDA	25%	48%		29%	13%	20%	16%	13%	24%	19%	27%
D66	22%	30%	24%		47%	44%	29%	19%	7%	6%	13%
GroenLinks	27%	15%	14%	64%		62%	52%	52%	6%	7%	20%
PvdA	25%	17%	21%	57%	60%		42%	41%	7%	6%	22%
Partij voor de Dieren	21%	12%	15%	32%	43%	36%		45%	17%	19%	33%
SP	20%	7%	12%	21%	43%	36%	45%		18%	18%	37%
FVD	31%	31%	31%	14%	9%	10%	28%	28%		80%	49%
PVV	18%	12%	15%	7%	6%	5%	16%	16%	46%		29%
50PLUS	17%	15%	20%	12%	14%	16%	28%	31%	25%	27%	

Gezien het belang van de mogelijke lijsttrekkers en dan vooral in relatie tot een premierschap, zijn een aantal mogelijke premierkandidaten voor bij de volgende verkiezingen aan de kiezers voorgelegd. Per kandidaat kon men aangeven of men positief of negatief op hem of haar zou reageren als die premier zou worden of dat het oordeel luidde "niet positief, maar wel acceptabel". Positief en Acceptabel hebben we bij elkaar geteld.

Dan zien we 6 kandidaten met een score van meer dan 50%, En ook wat kiezers van andere partijen dan de eigen partij over die kandidaat denken.

Premierkandidaten waarop men positief reageert of acceptabel vindt.

	Allen	Stemt nu									
		VVD	CDA	D66	GrLnks	PvdA	PvdD	SP	FVD	PVV	50Plus
Dijkhoff	57%	96%	77%	84%	30%	40%	39%	31%	58%	29%	51%
Rutte	54%	99%	80%	97%	52%	64%	54%	22%	38%	7%	44%
Schippers	52%	83%	59%	81%	54%	73%	46%	34%	36%	26%	52%
Hoekstra	54%	77%	82%	80%	40%	71%	41%	28%	46%	19%	63%
De Jonge	53%	75%	78%	69%	47%	61%	52%	40%	41%	22%	62%
Buma	46%	78%	96%	46%	19%	34%	36%	33%	44%	22%	29%
Ollongren	42%	64%	53%	80%	64%	74%	44%	33%	16%	7%	44%
Kaag	40%	48%	46%	78%	55%	78%	52%	27%	17%	10%	46%
Jetten	30%	31%	23%	92%	72%	58%	34%	25%	4%	4%	19%
Asscher	53%	48%	59%	82%	86%	98%	58%	67%	24%	22%	47%
Klaver	41%	22%	26%	90%	98%	81%	76%	62%	9%	16%	30%
Baudet	38%	18%	31%	8%	7%	9%	33%	23%	95%	94%	28%
Wilders	26%	12%	29%	0%	1%	6%	15%	13%	62%	100%	25%